

перероб. – К.: Центр навчальної літератури, 2016. – 220 с.

5. Колесов Ю.Б. Моделирование систем. Динамические и гибридные системы проекты: учеб. пособие [Текст] / Ю.Б. Колесов, Ю.Б. Сениченков. – СПб., 2016. – 360 с.

6. Лукасевич И.Я. Методы анализа рисков инвестиционных проектов [Текст] / И.Я. Лукасевич // Управление финансовыми рисками. – 2015. – №4. – С 16–17.

7. Микитюк П.П. Аналіз інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств: монографія [Текст] / П.П. Микитюк. – Тернопіль: Терно-граф, 2016. – 304 с.

8. Микитюк, П. П. Інноваційна діяльність: навч. посібник [Текст] / П.П. Микитюк, Б.Г. Сенів. – К.: ЦУЛ, 2014. – 392 с.

9. Шапкин А.С. Экономические и финансовые риски. Оценка, управление, портфель инвестиций [Текст] / А.С. Шапкин; 4-е изд. – М., 2015. – 198 с.

10. Стрельников Р. М. Інформаційно-організаційне забезпечення функціонування ринку інвестиційних послуг в умовах ринкової економіки / Р. М. Стрельников // Економічний вісник Донбасу. – 2016. – № 3 (45). С. 171-176.

**В. І. Ляшенко**  
академік АЕН України  
м. Київ

## ВАЖЛИВІСТЬ РЕФОРМУВАННЯ ЛОКАЛЬНИХ РИНКІВ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ В УКРАЇНІ

Однією з важливих причин недоповненості національного бюджету є відсутність поглибленого дослідження ринків, безпосередньо пов'язаних з кінцевим споживачем. Кожен з цих ринків вносить незначні фінансові вливання в національний бюджет і розвиток країни в цілому. Однак слід звернути увагу на те, що колосальна безліч ринків, які працюють з кінцевим споживачем, разом складають значну частину бюджету країни. Актуальність проблеми дослідження вищевказаних ринків полягає в тому, що за час дослідження ринкової економіки їм було приділено дуже мало уваги. Саме на цих локальних ринках людина вирішує основні проблеми, пов'язані з його життєдіяльністю. Розвиток місцевих ринків сприяє створенню додаткових робочих місць, доступності товарів для кінцевого споживача.

У процесі дослідження локальних ринків доцільно звернути увагу на функції, які вони виконують в єдиній економічній системі взаємодії всіх учасників цього ринку. Серед таких можемо виділити [1, 2]:

1. Доведення товару шляхом надання послуг суб'єктами локального ринку до кінцевого споживача (торгівля, транспорт, дистрибуція, послуги доставки і т.д.).

2. Заповнення ринкових ніш, не зайнятих суб'єктами глобальних, національних і регіональних ринків шляхом створення власного бізнесу (прокат, ремонт, побутової техніки, надання послуг по ремонту житла, перукарні, кулінарії тощо).

3. Оптимізація логістичних ланцюгів ринків вищого порядку з точки зору передачі суб'єктам локальних ринків малоефективних для великих підприємств робіт з локалізацією окремих робіт і операцій (чорнової обробки, сервісного обслуговування товару, виготовлення дрібних партій запасних частин, доробка товару, зберігання і дистрибуція та ін.).

4. Підвищення ефективності відтворення капіталу, задіяного в ринкових процесах на глобальних і національних товарних ринках, шляхом прискорення його оборотності (доставки споживачеві, поліпшенню його якісних кондицій шляхом сервісного обслугову-

вання, що знижує претензії, рекламації і збільшує попит).

5. Локальні ринки виконують важливу сполучну роль між суб'єктами глобальних і національних ринків і споживачами в частині рішень проблем мінливого попиту. Саме суб'єкти локальних ринків, перебуваючи найближче до споживача, здатні раніше вловлювати зміну попиту, гнучко реагувати на нього і реалізовувати зворотний зв'язок із суб'єктами глобальних ринків.

Більш детально слід зупинитися на визначенні географічних меж ринку, тому що цей критерій є ключовим для локального ринку. При визначенні вищевказаних меж беруться до уваги такі фактори [3]:

- фізичні та технічні характеристики товару, в тому числі його термін придатності і реалізації, а також пристосованість товару до кліматичних умов регіону та транспортування;

- можливість налагодження технологічних зв'язків між виробниками і споживачами товару, в тому числі можливість і доцільність налагодження на даній території (в регіоні) сервісного (технологічного, гарантійного, абонентського) обслуговування товару;

- рівень дистриб'юторських витрат з доставки товару в регіон, реалізації і ступінь їх впливу на ціну товару;

- рівень розвитку торговельної інфраструктури в даному регіоні, необхідної для просування товару, в тому числі: оптових торгових баз, роздрібних торгових мереж, складських приміщень, вантажно-розвантажувальних комплексів, причалів, холодильників тощо;

- специфічні особливості законодавчої бази або особливі нормативні обмеження, що діють на даній території в частині даного товару (наприклад, санітарні норми або екологічні вимоги) – підвищені мита, особливі додаткові вимоги до товару або, наприклад, до упаковки;

- наявність сильних протекціоністських бар'єрів (нормативних актів), що перешкоджають проникненню товарів на даний ринок (регіональний або державний);

- регулювання ринку (регулювання рентабельності, товарні інтервенції, пільги та ін.);

- рівень технічних, фінансових та адміністративних бар'єрів (обмежень) у частині просування товарів з інших регіонів, країн на даний територіальний ринок (місцевих зборів, торгових надбавок, ліцензування, квотування та ін.);

- наявність сильних домінуючих (монопольних) конкуруючих структур в регіоні, здатних створити потужні штучні бар'єри на шляху просування товарів на цю територію, регіон у вигляді антиреклами, відмови торгових мереж в реалізації або складських структур в зберіганні.

Одним з найбільш важливих і найбільш проблемних ринків є ринок житлово-комунального господарства. Він включає в себе такі локальні ринки:

- ринок теплової енергії, її виробництво, транспортування і постачання, послуги з централізованого опалення;

- ринок поставки гарячої води;

- ринок централізованого водопостачання;

- ринок централізованого водовідведення;

- ринок утримання будинків і прибудинкових територій;

- ринок вивезення побутових відходів;

- ринок вивезення великогабаритних відходів;

- ринок переробки та (або) захоронення відходів.

Незважаючи на те, що всі перераховані вище ринки є локальними, їх повне регулювання відбувається на національному рівні. Крім того, ціни на послуги централізованого водопостачання, водовідведення, теплопостачання встановлюються для всієї країни, без урахування потреб і особливостей кожного регіону. Це є однією з причин колосальної заборгованості за житлово-комунальні послуги в країні. Незацікавленість організацій-монополістів, які надають послуги, і органів місцевого самоврядування в енергозощаженні, економії ресурсів та утриманні технологічних мереж у належному технічному стані внаслідок регулювання цін на національному рівні призводить до неможливості зниження цін на місцевому рівні.

Окрему увагу варто приділити ринку надання послуг з утримання будинку та прибудинкової території. Незадовільний технічний стан житлових будинків, відсутність регулярного та якісного прибирання прибудинкових територій – це ті чинники, які стали найбільш важливою причиною незадоволеності населення житлово-комунальним господарством. Проведені дослідження дозволили зробити висновок, що стан основних фондів житлово-комунального господарства досяг рівня, при якому вже в найближчому майбутньому буде неможливо запобігти техногенні аварії [4-11].

На кінець 2016 року заборгованість за послуги з утримання будинків і прибудинкових територій в Україні склала 2,4 млрд грн. В умовах жорсткого грошового дефіциту підприємства, які надають послуги, не в змозі виконувати свої обов'язки повною мірою. У першу чергу, це позначається на відсутності поточного ремонту, що призвело до незадовільного технічного стану житлових будинків. Як наслідок накопичення заборгованості можна відзначити:

- неможливість надання повного комплексу послуг через брак коштів на кожен житловий будинок окремо з причини неповної оплати послуг;

- фактичне заниження надходжень грошових коштів від кожного будинку окремо внаслідок сплати ПДВ від загальної суми нарахувань, а не від оплаченої мешканцями суми;

- відсутність прибутку підприємства, неможливість розвитку, і, як наслідок, відсутність поповнення місцевої казни за рахунок податку на прибуток;

- необхідність скорочення персоналу, що тягне за собою зменшення відрахувань до місцевої скарбниці, скарбницю країни, а також пенсійний фонд.

З огляду на вищесказане, необхідно відзначити, що без негайного реформування галузі житлово-комунального господарства ми побачимо подальший знос житлового фонду, збільшення кількості аварійних будинків, збільшення кількості техногенних аварій житлового фонду на території держави.

При складанні стратегії реформування житлово-комунального господарства необхідно звернути увагу на те, що послуги надаються локально і повинні регулюватися, в першу чергу, органами місцевого самоврядування. Зацікавленість підприємств, які надають послуги, полягає в своєчасному отриманні грошових коштів; органів місцевого самоврядування – в задоволеності населення; населення – у своєчасному і якісному отриманні житлово-комунальних послуг, дозволить сформувати раціональну політику надання першочергових послуг населенню на місцевому рівні. Обмеження державного впливу як на формування цін на управління житловим фондом, так і на послуги водопостачання, водовідведення, теплопостачання дозволить органам місцевого самоврядування врахувати всі особливості і потреби тієї місцевості, на якій вони надаються, а також потреби й інтереси кінцевого споживача. Результатом передачі частини державних повноважень у ціноутворенні на житлово-комунальні послуги органам місцевого самоврядування може бути поліпшення якості життя населення і задоволення їх першочергових потреб.

#### Список використаних джерел

1. Лысюк В. Локальные рынки в системе рыночной экономики / В. Лысюк, О. Серов // Экономический вестник Донбасу. – 2016. – №45. – С. 19-23.

2. Лысюк В. Локальные рынки в системе национальной экономики: определение, функции, задачи / В. Лысюк, О. Серов // Economics, management, law: innovation strategy. – 2016. – С. 51-54.

3. Лысюк В.М. Воспроизводственная функция товарных рынков [Текст] / Лысюк В. М.; Нац. акад. наук Украины, Ин-т проблем рынка и экон.-экол. исслед. – Одесса : Ин-т проблем рынка и экон.-экол. исслед., 2011. – 224 с.

4. Инякин В.Н. Минимизация последствий техногенных аварий в жилищно-коммунальном хозяйстве / В.Н. Инякин, В.В. Шевченко // Экономика промышленности. – 2010. – № 2. – С. 41-48.

5. Серов О. Проблеми житлово-комунального господарства у світлі сучасних реформ економіки України / О. Серов // Економічні інновації. – 2015. – №60, т. 3. – С. 148-156.

6. Офіційний сайт міністерства статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/zf/zf\\_r/2016\\_r.htm](http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/zf/zf_r/2016_r.htm).

7. Lyashenko, V., Osadcha, N., Galyasovskaya, O., & Knyshek, O. (2017). Marketing prospects of small developed African countries assessment for traditional Ukrainian exports. *Economic Annals-XXI*, 166 (7-8), 20-25). – URL: <http://soskin.info/userfiles/file/Economic-Annals-pdf/DOI/ea-V166-04.pdf>.

8. Pająk, K., Kamińska, B., & Kvilinskyi, O. (2016). Modern trends of financial sector development under the virtual regionalization conditions. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*, 2(21), 204-217. – URL: <http://fkd.org.ua/article/view/91052/92128/>.

9. Котов Е.В., Ляшенко В.И. Оценка уровня модернизации городов и регионов при разработке стратегий опережающего развития // *Опережающее управ-*

ление социально-экономическим развитием регионов: устойчивое развитие экономики & электронное управление экономическим развитием : материалы IV Междунар. науч.-практ. конф. / науч. ред. В. А. Подсолонко. – Симферополь : ДИАИПИ, 2013. – С. 239-256.

10. Котов Е.В. Оценка процессов модернизации Украины и ее экономических районов / Е.В. Котов, В.И. Ляшенко // *Вісник економічної науки України*. – 2013. – № 1. – С. 55-69.

11. Макогон Ю.В., Ляшенко В.И. Национализация и приватизация предприятий (Опыт Франции для Украины): монография. - Донецк: ДонНУ, 2009. – 492 с.

**В. І. Островецький**  
канд. екон. наук

## АКЦИЗНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИРОБНИЦТВА ТА ОБІГУ ТЮТЮНУ І ТЮТЮНОВИХ ВИРОБІВ В УКРАЇНІ

**Актуальність.** В умовах розбалансованості економічної системи України, що викликана низкою чинників внутрішнього (*реформування системи державного управління в напрямі його децентралізації*) та зовнішнього (*політична та економічна кризи на сході України*), посилюється необхідність розробки та впровадження ефективних та результативних рішень на всіх рівнях управління Державою. Природно, посилюється увага до способів формування державних фінансових ресурсів, результативності їх витрачання, забезпечення на цій основі стабільного функціонування фінансової системи України. Значний інтерес викликають питання акумуляції державою фінансових ресурсів на всіх рівнях управління, а також конкретні інструменти мобілізації бюджетних доходів. Одним із таких інструментів є акцизний податок на виробництво (імпорт) та споживання тютюнових виробів. Означене визначає актуальність досліджень, що спрямовані на удосконалення акцизного оподаткування у сфері обігу тютюнової продукції у напрямку посилення його фіскальної і регуляторної ролі.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Теоретико-методологічні основи акцизного регулювання та обігу підакцизних товарів, тютюну та тютюнових виробів зокрема, закладені в працях Дж. Беккера, А. Гамільтона, Дж. Грубера, Ф. Демезона, Ж. Дюпюї, Б. Кьореги, А. Лафера, У. Дж. Маккартена, К. Мерфи, А. Сміта, Дж. Стігліца, Дж. Стоцки, А. Пігу, У. Петті, Ф. Рамсея, Д. Рікардо, В. Танзі, М. Фареллі, П. Шома та інших відомих науковців. Проблемам бюджетно-податкового регулювання економіки України, у тому числі на основі удосконалення акцизного оподаткування, підвищення його фіскальної та регуляторної функції, присвячені наукові розробки В. Андрушенка, В. Беседіна, В. Буяковського, В. Вишневецького, О. Данілова, Ю. Іванова, А. Крисоватого, С. Лондаря, І. Луніної, І. Лютого, В. Опаріна, А. Поддєрьогіна, В. Федосова, С. Юрія та інших.

У наукових працях, що присвячені проблемам державного регулювання виробництва та обігу підакцизних товарів, бюджетно-податкового передусім, дискутуються питання оптимізації та збалансування основних параметрів вилучення та розподілу акцизного податку, його соціально-економічної природи та значимості, щодо зменшення негативних наслідків споживання тютюну шляхом економічних важелів впливу на основі формування споживчих уподобань зокрема.

**Постановка проблеми.** Незважаючи на значний обсяг фундаментальних та прикладних розробок з питань акцизного регулювання виробництва та обігу підакцизних товарів, у цій сфері лишається багато невирішених проблемних питань. Серед таких можна виділити: *підвищення безпеки життєдіяльності в Україні на основі вжиття заходів щодо скорочення вживання тютюнових виробів; приведення законодавчого поля України з питань регулювання виробництва та обігу тютюну та тютюнових виробів до принципів ЄС; збалансування інтересів Держави, суспільства та виробників (імпортерів) щодо виробництва і споживання тютюнових виробів.*

Означене обумовлює актуальність наукових досліджень інструментів державного регулювання виробництва та обігу тютюну і тютюнових виробів і дозволяє сформулювати **мету дослідження**, яка полягає в обґрунтуванні напрямів підвищення фіскальної та регуляторної ролі акцизного регулювання виробництва та обігу тютюну і тютюнових виробів в Україні на основі дослідження сучасних світових тенденцій щодо державного регулювання у цій сфері, а також аналізу чинної в Україні системи акцизного оподаткування тютюну та тютюнових виробів із виявленням її основних вад і недоліків.

**Виклад основного матеріалу.** Звичайно, акцизні податки розглядаються як податки на реалізацію окремих груп товарів, зокрема, транспорту, нафтопродуктів, алкогольних і тютюнових виробів, тобто таких,